

București, 26 octombrie 2010

ACADEMIA ROMÂNĂ
Președinte

9595
26.10.2010

Domnului
Valentin Adrian Ilescu
Șeful Departamentului pentru Relația cu Parlamentul
GUVERNUL ROMÂNIEI

Stimate Domnule Ilescu,

Vă transmitem, alăturat, punctul de vedere al Secției de Filologie și Literatură a Academiei Române asupra *propunerii legislative privind terminologia oficială utilizată pentru etnia țiganilor* (Bp.515/2010).

Cu stimă,

Acad. Ionel Haiduc

Președintele Academiei Române

Secția de Filologie și Literatură

Cuvântul **țigan** este un exonim (lexem prin care este denumită o etnie de către cei ce nu fac parte din ea), despre care majoritatea lingviștilor consideră că a pătruns în română din grecescul τσίγγαρος prin intermediul cuvântului slavon αχίγγανιν↓. Se consideră că inițial prin acest cuvânt erau desemnați reprezentanții unei secte eretice trăitoare în afara Imperiului Bizantin, în Frigia și Laconia. (Literal, *athinganoi* înseamnă “cel care nu poate fi atins cu degetele”.) Cuvântul este atestat pentru prima dată în limba română, potrivit *Dicționarului elementelor românești din documentele slavo-române* (publicat la Editura Academiei RSR, în 1981, de către un colectiv de cercetători ai Institutului de Lingvistică din București), sub forma *ațigani*, într-un document emis de cancelaria lui Mircea I Voievod la anul 1385.

Cuvântul **rom** este un endonim (lexem prin care o etnie îi numește pe membrii săi), utilizat de cel mai răspândit grup din comunitatea cu care Europa a venit în contact încă din primii ani ai celui de-al doilea mileniu al erei creștine. Traducerea lui, oarecum controversată, desemnează “omul, bărbatul”, spre deosebire de *romni*, care numește “femeia”. Pluralul celor două substantive este *roma*, pentru masculin, și respectiv *romnja*, pentru feminin. În limba română cuvântul *rom* a fost înregistrat pentru prima dată, potrivit atestărilor înregistrate în *Dicționarul tezaur al limbii române*, publicat de Institutul de Lingvistică al Academiei Române, în texte scrise după 1950.

ty Simin

Dacă *țigăni* este un termen generic, utilizat pentru a denumi diverse etnii, răspândite în întreg spațiul european și având aproximativ aceeași origine (grupuri etnice diferite au venit în Europa din Asia, din Asia Mică și din nordul Africii), *rom* se referă la o comunitate răspândită mai cu seamă în Europa Centrală și Orientală. Alături de *romi* există grupuri etnice numite *sinti* (prezente în Franța, Spania, Germania și Nordul Italiei), *kale* (în primul rând în Spania), *manouches* (în Franța), *romanichals* (prezente în principal în Regatul Unit al Marii Britanii) sau *gitani* (în Franța și Spania). Alături de aceste mari grupuri, există subgrupuri cu numeroase diviziuni, numite, în spațiul românesc, *băieși*, *căldărari*, *ciurari*, *lingurari*, *lovari*, *rudari*, *zlătari*, iar în țările din jur, *vungrika*, *rusurja*, *chorahani*, *serbijaja*, *dasihane*, *estrokoni* etc., membrii lor fiind identificați fie după denumirea profesiei pe care o exercită în mod tradițional, fie după locul de proveniență.

Având în vedere situația grupurilor aparținând etniei țigănești din Europa și din spațiul românesc, Secția noastră consideră că termenul *țigăni* reprezintă numele corect al acestei populații transnaționale. În multe țări din spațiul european este utilizat fără nici o restricție un cuvânt având aceeași origine, respectiv aceeași evoluție a semnificației cu lexemul românesc: *tsiganes* în franceză, *zingari* în italiană, *Zigeuner* în germană, *tzigani* în rusă și polonă, *cigány* în maghiară, *ciganin* în bulgară și sârbă, *cigano* în portugheză, *zigenare* în neerlandeză.

Eugen Smir